

Metody, formy i techniki pracy z uczniem

Na kształcenie składają się dwa procesy:

- 1. Proces nauczania – po stronie nauczyciela**
- 2. Proces uczenia się – po stronie ucznia**

Modele nauczania i uczenia się:

Model podający

– celem jest przekazywanie wiedzy w postaci faktów i zasad

Model nauczania pojęć

– celem jest uczenie pojęć i logicznego myślenia

Model bezpośredni – uczenie wiedzy proceduralnej

Model poszukujący – uczenie rozwiązywania problemów

Model uczenia się we współpracy

– uczenie pracy we współpracy

FORMY PRACY Z UCZNIEM

O skuteczności pracy dydaktyczno - wychowawczej decydują również **formy organizacyjne**. Są one zdeterminowane przez cele i zadania kształcenia, liczbę uczniów objętych oddziaływaniem dydaktycznym, charakterystyczne właściwości poszczególnych przedmiotów nauki szkolnej, miejsce i czas pracy dzieci i młodzieży, wyposażenie szkoły w pomoce naukowe itp.

A więc dobór form nauczania zależy jak dobór metod od wielu czynników. **O ile jednak metody odpowiadają na pytanie - jak uczyć - w określonych warunkach, o tyle formy nauczania wskazują jak organizować tę pracę stosownie do tego, kto, kiedy, gdzie i w jakim celu ma być przedmiotem kształcenia.**

Zajęcia szkolne uczniów, zarówno lekcyjne jak i pozalekcyjne, wymagają zastosowania zróżnicowanych form organizacyjnych, ponieważ mają przygotować uczniów do pracy w różnych sytuacjach i układach społecznych.

Ważnym zadaniem szkoły jest wyrobienie u uczniów umiejętności pracy indywidualnej (jednostkowej) oraz zbiorowej.

Stąd podział stosowanych form pracy na dwie podstawowe grupy:

1. Praca indywidualna
2. Praca zbiorowa:
 - praca w grupach
 - praca z całą klasą

WYCIECZKI – FORMY PRACY Z UCZNIEM

Formę organizacyjną nauczania, stanowią wycieczki, których celem jest realizowanie określonych celów dydaktycznych. Wycieczkę organizuje się wówczas, gdy nauczyciel pragnie przedstawić uczniom wybrane rzeczy, zjawiska i procesy w ich naturalnych warunkach.

- Każda dobrze zorganizowana wycieczka, mimo że narusza normalny tok pracy szkolnej, ma duże walory i wychowawcze i poznawcze. Wycieczki, umożliwiając uczniom zdobycie dokładnych wyobrażeń o życiu przyrody i ludzi w bliższym i dalszym środowisku, o dziełach sztuki i techniki, dostarczają im głębokich i niezapomnianych przeżyć, wzbudzają miłość do kraju rodzinnego, miłość do piękna, wiążą nauczanie z pracą produkcyjną i życiem społecznym, rozwijają zdolność obserwacji, inicjatywy i samodzielność młodzieży, przyczyniają się do kształtowania trwałych przekonań.
- Wycieczki można organizować w nauczaniu niemal wszystkich przedmiotów, przede wszystkim jednak geografii, biologii, fizyki i historii. Stosunkowo najczęściej organizuje się wycieczki historyczne, przyrodnicze i do zakładów pracy.

PRACA DOMOWA – FORMA PRACY Z UCZNIEM

Kolejną ważną formą organizacyjną uczenia się i nauczania stanowią zajęcia domowe uczniów, zwane popularnie pracą domową.

Praca domowa, jako uzupełnienie i ciąg dalszy pracy lekcyjnej, umożliwia więc pogłębienie i utrwalenie wiedzy ucznia, a przy tym wdrożenie go w samodzielność w myśleniu i w posługiwaniu się wiedzą.

ZAJĘCIA SZKOLNE I POZASZKOLNE JAKO FORMA PRACY Z UCZNIEM

Zajęcia szkolne uczniów lekcyjne i pozalekcyjne wymagają, zastosowania zróżnicowanych form organizacyjnych.

Zajęcia te mają przygotowywać dzieci i młodzież do życia, do pracy w różnych sytuacjach, dlatego ważnym zadaniem szkoły jest wyrobienie w nich umiejętności pracy zarówno jednostkowej, jak grupowej czy zbiorowej. Jednocześnie każda z form pracy wpływa na ukształtowanie u wychowanków określonych cech osobowości.

Klasyfikacja metod za Szlosek:

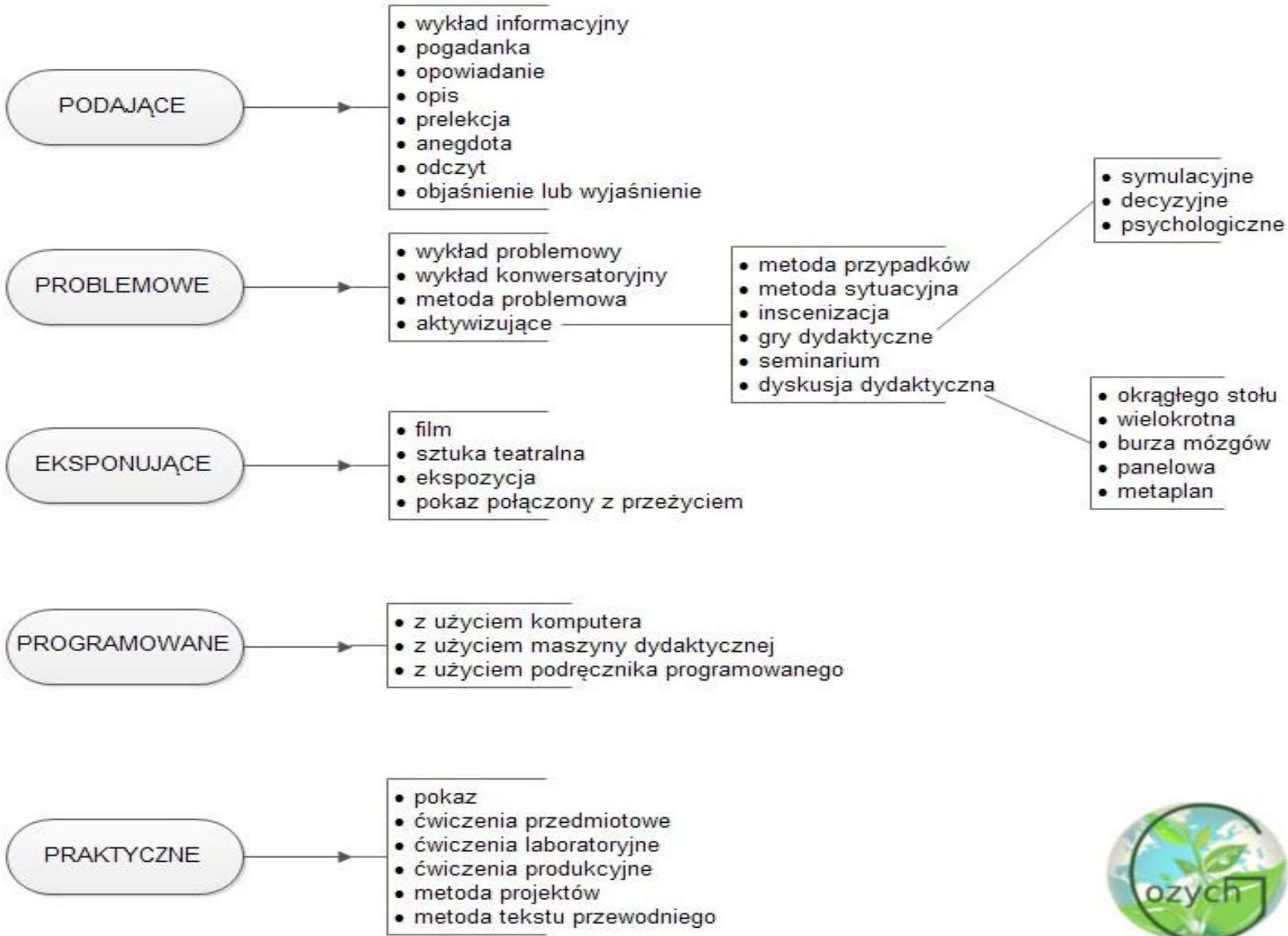
Metody podające (opis, pogadanka, wykład, opowiadanie, odczyt)

Metody eksponujące(pokaz połączony z przeżyciem, sztuka teatralna)

Metody programowe (z użyciem podręcznika, programów, z użyciem komputera, maszyny dydaktycznej)

Metody praktyczne (pokaz z objaśnieniem, ćwiczenia laboratoryjne, metoda projektów, metoda tekstu przewodniego)

Metody problemowe (wykład problemowy, konwersatoryjny, klasyczna metoda problemowa, metody aktywizujące)
Przypadków, sytuacyjna, inscenizacja, gry dydaktyczne, dyskusja dydaktyczna : burza mózgów, seminarium

Metody aktywizujące

to pomoc i wskazówki, dzięki którym uczeń poszerza swoją wiedzę, pogłębia swoje zainteresowania, rozwija nowe pomysły i nowe idee, komunikuje się z innymi, uczy się dyskutować o spierać na różne tematy.

Stosowanie metod aktywizujących wiąże się ze zmianą całościową myślenia, która obejmuje:

- ❖ tok pracy dydaktycznej
- ❖ zakładane i osiągnięte cele
- ❖ zadania i role osoby prowadzącej
- ❖ zjawiska dynamiki grupowej (grupa zupełnie inaczej pracuje)
- ❖ przestrzenną organizację miejsca pracy

Metody aktywizujące stymulują myślenie ucząc przez przeżywanie!

Istota metod aktywizujących

„przeniesienie akcentu”
z procesu nauczania na
proces uczenia się

uczenie uczniów uczenia
się i ponoszenia
odpowiedzialności za
jego efekty

dopasowanie do
potrzeb, możliwości
oraz preferencji
uczniów

nauczyciel pełni funkcję
„doradcy , trenera
edukacyjnego”

Metody aktywizujące:

- STUDIUM PRZYPADKU
- LISTA PYTAŃ
- INSCENIZACJA
- GRY DYDAKTYCZNE
 - SYTUACYJNE
 - DECYZYJNE
 - PSYCHOLOGICZNE
- SEMINARIUM
- DYSKUSJA DYDAKTYCZNA
 - ZWIĄZANA Z WYKŁADEM
 - OKRĄGŁEGO STOŁU
 - WIELOKROTNA
 - BURZA MÓZGÓW
 - PANELOWA
 - METAPLAN
- METODA PROJEKTU

Metoda aktywizująca, a technika aktywizująca ?

Różnice między metodą aktywizującą a aktywizującą techniką zachodzą w wymiarze:

organizacyjnym

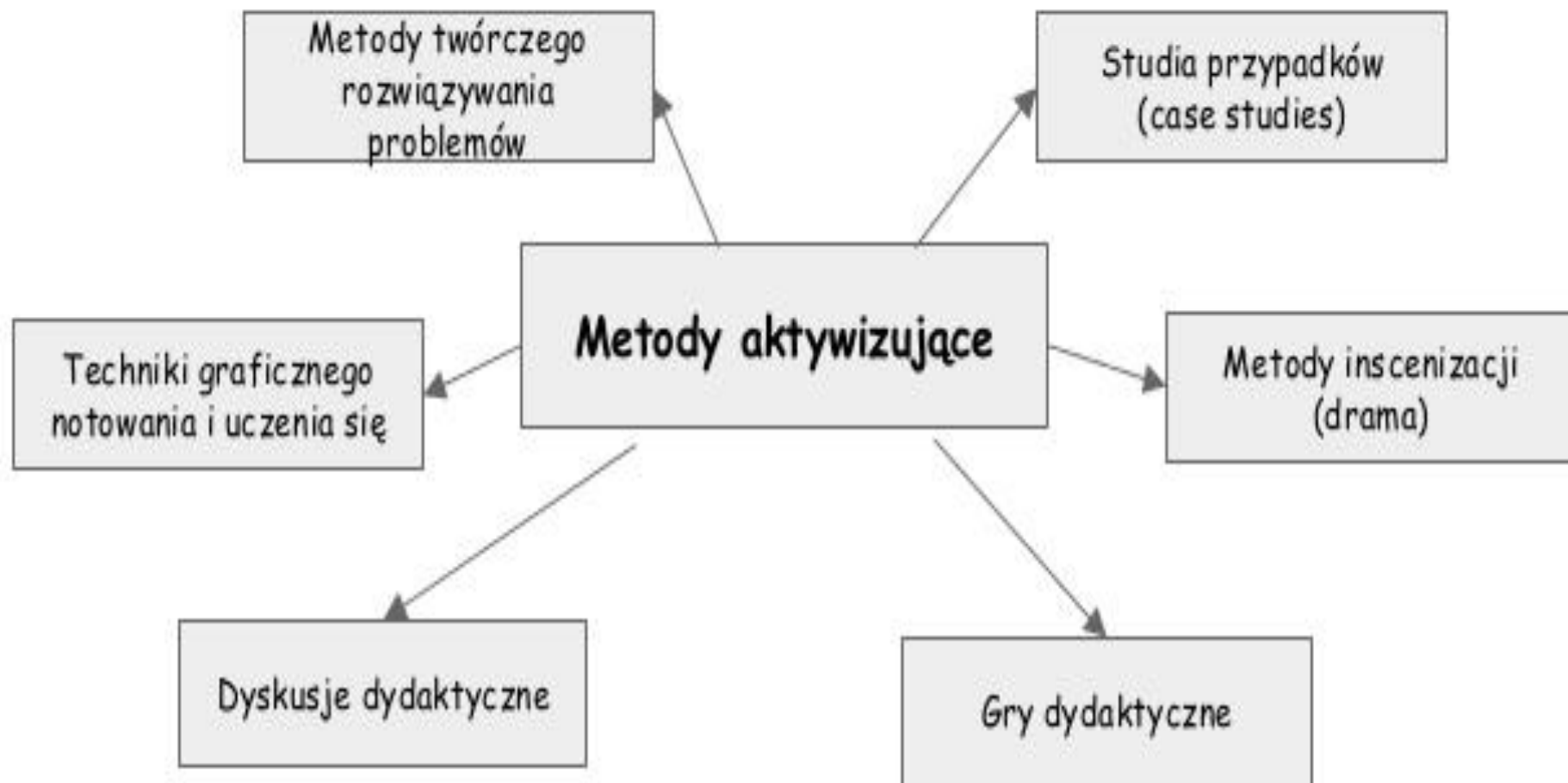
emocjonalnym

Aktywizująca metoda to działanie, które uwzględnia emocjonalny aspekt procesu uczenia się, wykorzystując aktywizującą technikę w odpowiednim momencie i w odpowiedni sposób.

Technika jest „ przepisem na zewnętrzną organizację sytuacji(co kto i w jaki sposób ma robić?)”

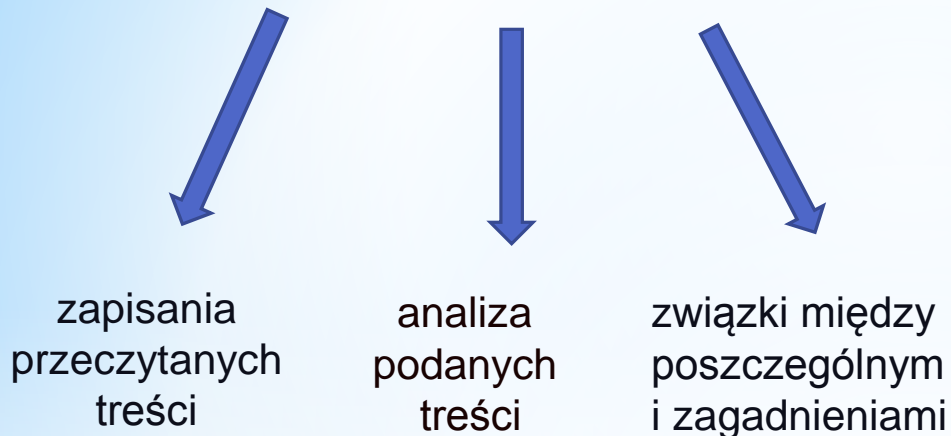
Metoda jest więc pojęciem znacznie szerszym,
a technika jest elementem metody.

TECHNIKI KREATYWNE W AKTYWIZUJĄCEJ METODYCE EDUKACJI MEDIALNEJ

MAPA PAMIĘCI

(nazywana „mapą myśli”. „ mapą mózgu”)

Technika ta może być wykorzystywana w różnych dziedzinach i sytuacjach życia. Jest narzędziem, które angażuje obie półkule mózgu oraz pozwala uporządkować myśli przychodzące do głowy. Pobudza zdolność mózgu do tworzenia wzorów.

Technika w literaturze zachodniej zwana metodą.

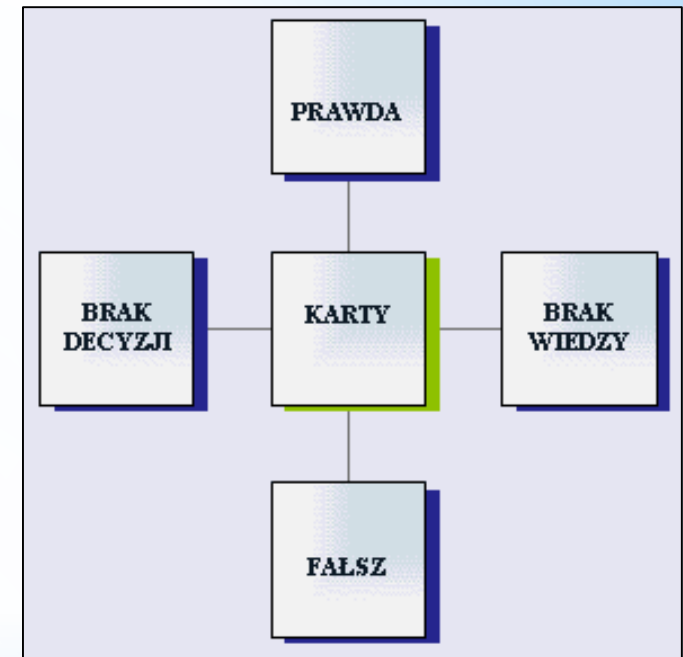
TECHNIKA ANIMACJI: PRAWDA - FAŁSZ

diagnozowanie
wiedzy i umiejętności
uczniów

kształcenie umiejętność
podejmowania decyzji,
argumentowania,
logicznego myślenia

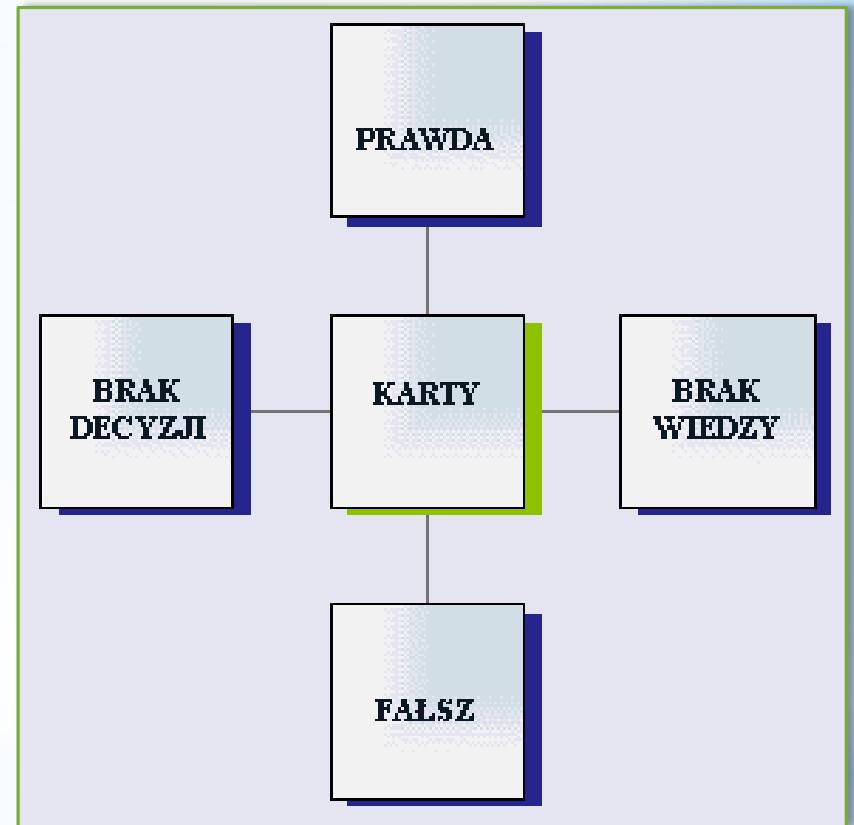

Zasady pracy w grupie

1. Uczniowie tasują otrzymane karty i kładą je na odpowiednie miejsce na planszy (KARTY)
2. Jedno dziecko z grypy wyciągają jedną kartę i czyta tekst proponując odpowiedź: „prawda” lub „fałsz”, bądź też zgłasza „brak wiedzy” lub „brak decyzji”.
3. Członkowie grupy wyrażają swoje zdanie, jeżeli nie dojdzie do porozumienia - wtedy odkłada kartę na polu „brak decyzji” lub „brak wiedzy”.
4. Karty odłożone przez uczniów na polach „brak wiedzy” i „brak decyzji” stają się punktem wyjścia do dalszej pracy, np. jako zadanie dodatkowe.

TECHNIKA ANIMACJI: PRAWDA - FAŁSZ

<p>Liczba o 5 większa od liczby 1 to:</p> $1 + 5$	<p>Iloczyn liczb 2 i 3 to:</p> $2 \cdot 3$
<p>Różnica liczb 2 i 6 to:</p> $2 + 6$	<p>Liczba o 5 mniejsza od liczby 10 to:</p> $10 - 5$

MAPA KLANU SZKOTÓW

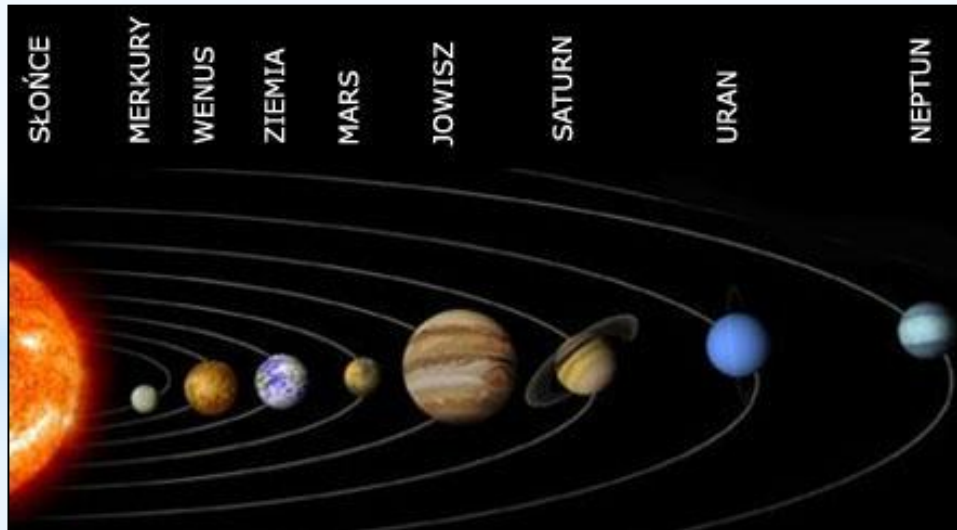
Technika usprawniająca pamięć długotrwałą, model pamięci odwołuje się do

- zmysłowości
- postrzegania kolorów
- niezwykłości
- powiązania z tematem
- uporządkowania
- klasyfikowania
- ponumerowania
- kojarzenia...

Dobrym przykładem zastosowania tej techniki jest wykorzystanie jej do zapamiętania listy powiązanych ze sobą słów, nazwisk, nazw, dat, itd.

MAPA KANU SZKOTÓW

Szary Merkury, znajduje się w towarzystwie **świecącej** koleżanki **Wenus**.
Siedząc na **zielono - niebieskiej Ziemi**, rozkładają obok siebie batoniki **Mars**...

Im bardziej wymyślone będą obrazy lub historyjki, tym łatwiej je zapamiętać.
Technikę tę można wykorzystać do zapamiętywania dowolnych treści.

BURZA MÓZGÓW LUB „FABRYKA POMYSŁÓW”

kreatywne myślenie

dyskusja

efektywność pracy grupy

Etapy rozwiązywania problemu:

1. Zdefiniowanie problemu wymagającego rozwiązania i sformułowanie go w postaci pytania stymulującego do działania.
2. Poszukiwanie rozwiązań z zastosowaniem myślenia twórczego - uczniowie zgłaszają swoje pomysły i zapisują na tablicy lub planszy (każde podane rozwiązanie jest jednakowo ważne).
3. Wybór optymalnego w danych warunkach rozwiązania – uczniowie analizują, porządkują i wybierają pomysł/y, który/e pomogą rozwiązać problem.
4. Zastosowanie rozwiązania.
5. Dokonanie ewaluacji (jeżeli rozwiązanie ma pożądany efekt, jeżeli nie wracamy do punktu 2 i 3)

BURZA MÓZGÓW

METODA TEKSTU PRZEWODNIEGO

Metoda ta jest przeznaczona do samodzielnej nauki lub w małych grupach. Może być stosowana jeżeli uczniowie mają wystarczającą kompetencję, wiedzę, która umożliwia wykonanie poleceń przy niewielkiej pomocy nauczyciela. Metoda MTP pozwala na pracę w własnym tempie.

Na test przewodni składają się więc:

1. opis zadania i informacje dotyczące celów lekcji,
2. informacje dotyczące organizacji i przebiegu uczenia się,
3. pytania przewodnie,
4. wskazówki przy planowaniu i wykonywaniu poszczególnych poleceń.
5. arkusze ewaluacyjne umożliwiające samoocenę.

METODA TEKSTU PRZEWODNIEGO

TEMAT: NIEZADOWOLONA ZEBRA

1. Zapoznanie z celami i organizacją pracy.
2. Wysłuchanie nagrania - recytacji wiersza Hanny Niewiadomskiej pt. „Zebra”.
3. Sprawdzenie, znajomości tekstu:

- ❖ **Do kogo przysła zebra?**
- ❖ **Jakie zebra miała zmartwienie?**
- ❖ **O co zebra prosiła malarza?**
- ❖ **Co zrobił malarz?**

4. Rozwiązanie problemu.

„Czy zebra jest biała w czarne paski, czy też – czarna w białe paski?”

(zaznaczenie odpowiedzi na pytanie problemowe w odpowiednim miejscu w przygotowanej tabeli, zajęcie miejsc przy stolikach zgodnie ze swoją decyzją – stoliki oznaczone)

5. Rozstrzygnięcia omawianej kwestii - przy rozstrzygnięciu kwestii warto zastosować **metodę sześciu myślowych kapeluszy**, która jest przydatna, gdy uczniowie muszą współpracować ze sobą i zgodnie ze swoimi predyspozycjami.

METODA MYŚLOWYCH KAPELUSZY EDWARDA DE BONO

(narzędzie porządkujące analizę danego problemu)

Kapelusz biały – w nim mówimy o faktach, liczbach, danych, terminach, itd. Wszystkie informacje są obiektywne i możliwe do zweryfikowania.

Kapelusz czerwony – wkładając go sygnalizujemy, że będziemy dzielić się przeczuciami oraz emocjami odczuwanymi na myśl o poruszonym zagadnieniu

Kapelusz zielony – jego włożenie sygnalizuje, że chcemy przedstawić alternatywny pomysł lub uzupełnienie któregoś z istniejących rozwiązań.

Kapelusz żółty jest kapeluszem optymistycznym. Wkładając go sygnalizujemy, że będziemy mówić o korzyściach i nadziejach jakie wiążą się z konkretnym rozwiązaniem.

Kapelusz czarny jest kapeluszem pesymistycznym i przeciwieństwem kapelusza żółtego. Jego włożenie symbolizuje, że mamy zamiar mówić o wadach i niedociągnięciach konkretnego rozwiązania.

Kapelusz niebieski charakteryzuje się dystansem, pilnuje innych kapeluszy.

NIEBIESKI
kontrola procesu

ŻÓŁTY
korzyści i szanse

CZERWONY
emocje

CZARNY
ryzyka i zagrożenia

BIAŁY
fakty

ZIELONY
pomysły i kreatywność

METODA MYŚLOWYCH KAPELUSZY EDWARDA DE BONO

1. Praca w grupach

- ❖ uczeń w niebieskim kapeluszu - kieruje dyskusją i podsumowuje ją,
- ❖ uczniowie w kapeluszach zielonych - podają argumenty uzasadniające wybór,
- ❖ uczniowie w czarnych kapeluszach - krytykują pomysły,
- ❖ uczniowie w żółtych kapeluszach - wskazują zalety rozwiązania,
- ❖ uczeń w białym kapeluszu - zapisują wszystkie argumenty (nawet bezsensowne).
Nauczyciel dba o to, żeby żaden pomysł nie został wyśmiany, i określa czas dyskusji.

2. Podsumowanie zadania: liderzy w niebieskich kapeluszach prezentują wybrane argumenty całej klasie.

Nauczyciel podsumowuje wyniki rozwiązania.

Przytoczenie ciekawostki:

„Zoologowie, poszukując odpowiedzi na pytanie: «Dlaczego zebra jest w paski?», odkryli rzecz zaskakującą. Muchy tse-tse, roznoszące groźne dla ludzi i zwierząt choroby, omijają przedmioty pomalowane w czarno-białe pasy. Może więc zebra nosi swoje paski dla ochrony”.

3. Tematykę zajęć można rozszerzyć:

- edukacja muzyczna - piosenka : *Śpiewające Brzdące - Pani Zebra* (zawarty jest w niej żart, że zebrową można spotkać na przejściu dla pieszych),
- edukacja plastyczna - działania kreatywne dzieci inspirowane fragmentem wiersza.

LITERATURA/ Informacje o wykorzystanych w prezentacji materiałach:

1. B. Kubiczek – Metody aktywizujące. Jak nauczyć uczniów uczenia się.
Wydawnictwo: NOWIK, 2009 r.
2. M. Wójcik – Wybrane metody aktywizujące i techniki aktywizujące.
Zastosowane w procesie nauczania i uczenia się matematyki.
Wydawnictwo: Fraszka Edukacyjna, 2004 r.
3. Portal wiedzy dla nauczycieli/ materiały dla nauczycieli - <http://scholaris.pl>
4. Ilustracje wykorzystane w prezentacji:
<http://gosiazimniak.pl/nie-sama-praca-zalety-czytania-ksiazek/>
<http://ccnews.pl/2016/10/25/6-kapeluszy-de-bono/>
5. Piosenka - Śpiewające Brzdące - Pani Zebra
<https://www.youtube.com/watch?v=uG0aRu5oX6M>